

Tema 22. La penitència

Crist va instituir el sagrament de la penitència per oferir-nos una nova possibilitat de convertir-nos i de recuperar, després del baptisme, la gràcia de la justificació.

20/12/2010

1. La lluita contra el pecat després del baptisme

1.1. Necessitat de la conversió

Malgrat que el baptisme esborra tot el pecat, ens fa fills de Déu i disposa la persona per rebre el regal diví de la glòria del cel, en aquesta vida quedem encara exposats a caure en el pecat. Ningú està eximit d'haver de lluitar contra el pecat, i les caigudes són freqüents. Jesús ens ha ensenyat a resar en el parenostre: «Perdoneu les nostres culpes, així com nosaltres perdonem els nostres deutors», i això no només de tant en tant, sinó cada dia, molt sovint. L'apòstol sant Joan també diu el següent: «Si diem que no tenim pecat, ens enganyem a nosaltres mateixos, i la veritat no està en nosaltres.» (1Jn 1,8). I sant Pau exhortava als cristians de la primera hora, a Corint: «Us ho preguem en nom del Crist: reconcilieu-vos amb Déu» (2Co 5,20).

Així, doncs, Jesús crida a la conversió: «S'ha complert el temps, i és a prop el Regne de Déu; convertiu-vos i creieu en el missatge joiós» (Mc

1,15). No s'adreça només als qui encara no el coneixen, sinó a tots els fidels cristians que també han de convertir-se i avivar la seva fe.

«Aquesta *segona conversió* és una tasca ininterrompuda per a tota l'Església» (*Catecisme* 1428).

1.2. La penitència interior

La conversió comença en el nostre interior: la que es limita a les aparences externes no és una conversió autèntica. L'home no es pot oposar al pecat, en tant que ofensa a Déu, sinó amb un acte veritablement bo, un acte de virtut, amb el qual es penedeix d'allò amb què ha contrariat la voluntat de Déu i cerca activament d'eliminar aquest desordre amb totes les conseqüències. En això consisteix la virtut de la penitència.

«La penitència interior és una reorientació radical de tota la vida, un retorn, una conversió a Déu amb

tot el nostre cor, un deixar de pecar, una aversió al mal, amb una repugnància per les males accions que hem comès. Al mateix temps, inclou el desig i la resolució de canviar de vida amb l'esperança de la misericòrdia divina i la confiança en l'ajut de la seva gràcia» (*Catecisme* 1431).

La penitència no és una obra exclusivament humana, un reajustament interior de l'home fruit d'un fort domini de si mateix, que posa en joc tots els ressorts del coneixement propi i una sèrie de decisions enèrgiques. «La conversió és, en primer lloc, una obra de la gràcia de Déu que fa tornar a Ell els nostres cors: “Feu-nos tornar, Senyor, i podrem tornar” (Lm 5,21). Déu ens dóna la força de començar de nou» (*Catecisme* 1432).

1.3. Diverses formes de penitència en la vida cristiana

La conversió neix del cor; però no es queda tancada a l'interior de l'home, sinó que fructifica en obres externes i posa en joc tota la persona, en cos i ànima. Entre aquestes obres destaquen, en primer lloc, les que estan incloses en la celebració de l'eucaristia i les del sagrament de la penitència, que Jesucrist va instituir perquè sortíssim victoriosos en la lluita contra el pecat.

A més a més, el cristià té moltes altres formes de posar en pràctica el desig de conversió. «L'Escriptura i els Pares insisteixen sobretot en tres formes: *el dejuni, la pregària, l'almoina* (cf. Tb 12,8; Mt 6,1-18), que expressen la conversió amb relació a un mateix, a Déu i als altres» (*Catecisme* 1434). A aquestes tres formes es recondueixen, d'una manera o una altra, totes les obres que ens permeten rectificar el desordre del pecat.

Amb el dejuni s'entén no sols la renúncia moderada al gust en els aliments, sinó també tot el que suposa exigir al cos i no complaure'l, a fi de dedicar-nos al que Déu ens demana per al bé dels altres i el propi. Com a oració podem entendre qualsevol aplicació de les nostres facultats espirituals —intel·ligència, voluntat, memòria— per unir-nos a Déu Pare nostre en una conversa familiar i íntima. Amb relació al proïsme, l'almoina no és només donar diners o altres béns materials als necessitats, sinó també altres tipus de donació: compartir el temps propi, cuidar els malalts, perdonar als qui ens han ofès, corregir a qui ho necessita per rectificar, donar consol a qui pateix i moltes altres manifestacions de lliurament als altres.

L'Església ens impulsa a les obres de penitència especialment en alguns moments, que a més a més ens

serveixen per ser més solidaris amb els germans en la fe. «*Els temps i els dies de penitència* en el curs de l'any litúrgic (el temps de quaresma, cada divendres en memòria de la mort del Senyor) són moments forts de la pràctica penitencial de l'Església» (*Catecisme* 1438).

2. El sagrament de la penitència i la reconciliació

2.1. Crist va instituir aquest sagrament

«El Crist ha instituït el sagrament de la Penitència per a tots els membres pecadors de la seva Església, sobretot per als qui, després del Baptisme, han caigut en el pecat greu i així han perdut la gràcia baptismal i han ferit la comunió eclesial. A aquests, el sagrament de la Penitència els ofereix una nova possibilitat de convertir-se i de retrobar la gràcia de la justificació» (*Catecisme* 1446).

Jesús, durant la vida pública, no sols va exhortar els homes a la penitència, sinó que acollint els pecadors els reconciliava amb el Pare[1]. «Després de la Resurrecció, el Crist va donar l'Esperit Sant als apòstols i els atorgà el seu poder diví de perdonar els pecats: “Rebeu l'Esperit Sant; als qui perdonareu els pecats, els seran perdonats; als qui els retindreu, els seran retinguts.” (Jn 20, 22-23)» (*Catecisme* 976). És un poder que es transmet als bisbes, successors dels apòstols com a pastors de l'Església, i als preveres, que també són sacerdots del Nou Testament, col·laboradors dels bisbes, en virtut del sagrament de l'orde. «El Crist ha volgut que tota la seva Església sigui, en la seva pregària, la seva vida i el seu obrar, el signe i l'instrument del perdó i de la reconciliació que Ell ens ha guanyat amb el preu de la seva sang. No obstant això, ha confiat l'exercici

del poder d'absolució al ministeri apostòlic» (*Catecisme* 1442).

2.2. *Els noms d'aquest sacrament*

Aquest sacrament rep diversos noms segons se'n subratlli un aspecte o un altre. «S'anomena *sacrament de la Penitència*, perquè consagra una decisió personal i eclesial de conversió, de penediment i de satisfacció del cristià pecador» (*Catecisme* 1423); «*de reconciliació*, perquè dóna al pecador l'amor de Déu que reconcilia» (*Catecisme* 1424); «*de la confessió*, perquè [...] la confessió dels pecats davant el prevere és un element essencial d'aquest sacrament» (*ibid.*); «*del perdó*, perquè per l'absolució sacramental del prevere, Déu concedeix al penitent “el perdó i la pau” (*Ordo paenitentiae*, fórmula de l'absolució)» (*ibid.*); «*de conversió*, perquè realitza sacramentalment la

crida de Jesús a la conversió (cf. Mc 1,15)» (*Catecisme* 1423).

2.3. Sagrament de la reconciliació amb Déu i l'Església

«Els qui s'acosten al sagrament de la penitència obtenen de la misericòrdia de Déu el perdó de l'ofensa que li han fet i, alhora, es reconcilien amb l'Església, que van ferir pecant i que col·labora en la seva conversió amb la caritat, l'exemple i les pregàries» (*Lumen gentium* 11).

«Com que el pecat és una ofensa feta a Déu, que trenca l'amistat amb ell, la penitència “tendeix en últim terme a fer que de nou estimem Déu i ens donem del tot a ell”. El pecador, doncs, que amb la gràcia de Déu misericordiós entra en el camí de la penitència, retorna al Pare “que s'ha avançat a estimar-nos” (1Jn 4,19); retorna a Crist, que es va lliurar a si mateix per nosaltres (cf. Ga 2,20; Ef

5,25); i retorna a l'Esperit Sant, que ha estat vessat damunt nostre abundantament (cf. Tt 3,6)»[2].

«Però “hi ha entre els homes, per un misteri ocult i bondadós de la voluntat divina, una solidaritat sobrenatural, talment que el pecat d'un perjudica també els altres, així com la santedat d'un beneficia els altres”. I per això, la penitència porta sempre la reconciliació amb els germans, que també són perjudicats cada vegada que nosaltres pequem»[3].

2.4. L'estructura fonamental de la penitència

«Els elements essencials del sagrament de la Reconciliació són dos: els actes realitzats per l'home que es converteix sota l'acció de l'Esperit Sant, i l'absolució del sacerdot, que en nom de Crist concedeix el perdó i estableix les

modalitats de la satisfacció»
(*Compendi* 302).

3. Els actes del penitent

Són «els actes de la persona que es converteix sota l'acció de l'Esperit Sant: són la contrició, la confessió i la satisfacció» (*Catecisme* 1448).

3.1. La contrició

«Dels actes del penitent, el primer és la contrició. És “un dolor de l'ànima i una detestació del pecat comès amb la resolució de no pecar mai més”» (*Catecisme* 1451)^[4].

«Quan prové de l'amor de Déu estimat més que totes les coses, la contrició s'anomena “perfecta” (contrició de caritat). Aquesta contrició perdona els pecats venials; també obté el perdó dels pecats mortals, si inclou la ferma resolució de recórrer a la confessió

sacramental tan bon punt sigui possible» (*Catecisme* 1452).

«La contrició anomenada “imperfecta” (o “atrició”) és també un do de Déu, un impuls de l'Esperit Sant. Neix de la consideració de la lletgesa del pecat o del temor de la condemnaió eterna i de les altres penes amb què el pecador es veu amenaçat (contrició per temor).

Aquest esquarterament de la consciència pot esbossar una evolució interior que serà perfeccionada sota l'acció de la gràcia, per l'absolució sacramental. Per si mateixa, però, la contrició imperfecta no obté el perdó dels pecats greus, sinó que disposa a obtenir-lo en el sagrament de la Penitència» (*Catecisme* 1453).

«Convé de preparar la recepció d'aquest sagrament amb un *examen de consciència* fet a la llum de la Paraula de Déu. Els textos més

adaptats a això s'han d'anar a buscar en el Decàleg i en la catequesi moral dels Evangelis i de les cartes apostòliques: el sermó de la Muntanya, els ensenyaments apostòlics» (*Catecisme* 1454).

3.2. La confessió dels pecats

«La confessió al prevere constitueix una part essencial del sagrament de la Penitència: “En la confessió, els penitents han d'enumerar tots els pecats mortals de què tinguin consciència després d'haver-se examinat seriosament, fins i tot si aquests pecats són molt secrets i si únicament s'han comès contra els dos darrers preceptes del Decàleg (cf. Ex 20,17; Mt 5,28), perquè de vegades aquests pecats fereixen més greument l'ànima i són més perillosos que no pas els que es cometen davant de tothom”» (*Catecisme* 1456)[5].

«La confessió individual i íntegra i l'absolució continuen essent l'única manera ordinària per la qual els fidels es reconcilien amb Déu i amb l'Església, fora del cas que una impossibilitat física o moral excusi d'aquesta confessió»[6]. La confessió de les culpes neix de l'autèntic coneixement de si mateix davant Déu, fruit de l'examen de consciència, i de la contrició dels propis pecats. És molt més que un alleujament humà: «La confessió sacramental no és un diàleg humà, sinó un col·loqui diví»[7].

En confessar els pecats el cristià penitent se sotmet al judici de Jesucrist, que l'exercita per mitjà del sacerdot, el qual prescriu al penitent les obres de penitència i l'absol dels pecats. El penitent combat el pecat amb les armes de la humilitat i l'obediència.

3.3. La satisfacció

«L'absolució lleva el pecat, però no posa pas remei a tots els desordres causats pel pecat. Ja alçat del pecat, el pecador encara ha de recuperar la plena salut espiritual. Per tant, ha de fer alguna cosa més per a reparar els seus pecats: ha de “satisfer” d'una manera apropiada o “expiar” els seus pecats. Aquesta satisfacció s'anomena també “penitència”»
(*Catecisme* 1459).

El confessor, abans de donar l'absolució, imposa la penitència, que el penitent ha d'acceptar i complir després. Aquesta penitència li serveix com a satisfacció pels pecats i el seu valor prové sobretot del sagrament: el penitent ha obeït Crist complint el que ell ha establert sobre aquest sagrament, i Crist ofereix al Pare aquesta satisfacció d'un membre seu.

Antonio Miralles

Bibliografia bàsica

Catecisme de l'Església catòlica
1422-1484.

Lectures recomanades

Ordo paenitentiae. Praenotanda 1-30.

Joan Pau II, exh. ap. *Reconciliatio et paenitentia*, 2-XII-1984, 28-34.

Pau VI, const. ap. *Indulgentiarum doctrina*, 1-I-1967.

.....

[1] «En veure la fe d'ells digué:
“Home, et són perdonats els pecats.”»
(Lc 5,20); «No són els bons els qui
tenen necessitat de metge, sinó els
qui estan malalts. No he vingut pas a
cridar justos, sinó pecadors perquè
es converteixin» (Lc 5,31-32); «I digué
a la dona: “Et són perdonats els
pecats.”» (Lc 7,48).

[2] *Ordo paenitentiae. Praenotanda* 5 (les citacions textuals en català s'han pres de la traducció aprovada pels bisbes de les diòcesis de parla catalana, confirmada per la Congregació per al Culte Diví el dia 4 de febrer del 1976). La citació dins aquest text és de Pau VI, const. ap. *Paenitemini*, 17-II-1966: AAS 58 (1966), p. 179; cf. Concili II del Vaticà, const. *Lumen gentium* 11: AAS 57 (1965), p. 15-16.

[3] *Ibid.* La citació dins aquest text és de Pau VI, const. ap. *Indulgentiarum doctrina* 4, 1-I-1967: AAS 59 (1967), p. 9; cf. Pius XII, enc. *Mystici Corporis*, 29-VI-1943: AAS 35 (1943), p. 213.

[4] La citació que recull el *Catecisme* és del Concili de Trento (DS 1676).

[5] La citació que recull el *Catecisme* és del Concili de Trento (DS 1680).

[6] *Ordo paenitentiae. Praenotanda* 31.

[7] Sant Josep maria, *És Crist que passa* 78.

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca-ad/article/resum-de-fe-
cristiana-22-la-penitencia/](https://opusdei.org/ca-ad/article/resum-de-fe-cristiana-22-la-penitencia/) (04/04/2025)